

01.09.2023

Група Е-1

Мегей А.В.

Основи філософських знань

Урок № 1-2

Тема: Витоки філософії

Хід уроку

Термін "філософія" грецького походження. Він походить від двох слів: іє — "люблю" та оїа — "мудрість". Буквально перекладається як "любов до мудрості". Серед українських та російських дослідників XVII — середини XIX сторіччя філософію часто позначали словом "любомудріє". Зокрема, широко вживав це слово в такому його розумінні Г. С. Сковорода.

Виникає філософія в один і той же час — VI сторіччя до н. е. — в трьох культурних центрах: Середземномор'ї, Китаї, Індії. На той час це були досить віддалені райони, що не мали між собою регулярного сполучення. Не дивлячись на це, тут одночасно відбуваються одні й ті ж процеси:

а) руйнування міфологічного способу світобачення і світорозуміння. Внаслідок цього починається усвідомлення нетривкості, навіть крихкості буття, але натомість формуються і входять до духовного складу культури ідеї, які роблять існування людини у світі можливим;

б) виникають теоретичні знання і зародки релігій спасіння. Смысловим підґрунтям культурного розвитку цієї епохи стає одухотворення, а головними відкриттями — розум і особистість. Ось чому цей період з повним правом можна назвати "стрижневою добою" філософії.

Як виникає філософія? Серед існуючих точок зору дві є найбільш послідовними й аргументованими — міфогенна та гносеогенна.

- **Міфогенна теорія** виходить з того, що філософія сягає своїм корінням найдавніших шарів людської свідомості, успадкувавши від міфології всі стрижневі світоглядні проблеми, лише піддавши їх спеціальній раціональній обробці.
- **Гносеогенна** — наполягає на якісній відмінності філософії та міфології. Власним ґрунтом філософії оголошується раціональне знання, несумірне й несумісне з міфологічними моделями світу. Кожна з них може сьогодні претендувати на істину й жодна з них не може зовсім виключити іншу.

Однозначно можна лише констатувати, що виникненню філософії передувала певний "підготовчий" процес, коли філософські ідеї і сам філософський спосіб мислення, маючи вже деякі підстави для себе, все ж не могли ще виявитись достатньою мірою, а існували в межах інших форм духовного. Це духовне утворення перехідного типу дістало назву **протофілософія**. Передумовою виникнення філософії є поява писемності, формування безособового соціально-духовного досвіду — традиції, міфології та знань. Виникненню і швидкому розвитку філософії значно посприяли і сам лад суспільного життя, публічний характер державності, чинники духовно-культурного характеру (трагедія, лірика) та діяльність мудреців.

Слово "філософія" давно увійшло до нашого буденного мовлення. Філософією зараз називають не тільки відповідну науку чи навчальну дисципліну, а й загальнотеоретичні засади та сукупність принципів будь-якої діяльності - наприклад: "філософія рекламної кампанії", "філософія управління підприємством", "моя життєва філософія" і т.п.

Таке вживання слова "філософія", хоч і не відповідає тому значенню, яке вкладають в нього сьогодні професійні філософи, має певні підстави. З виникненням в Європі системи освіти і встановленням відповідної останньої системи наук, філософія набула статусу головної (і довгий час єдиної) теоретичної дисципліни, без оволодіння якою вважалось неможливим отримання вищої освіти взагалі. Тодішня філософія була наукою взагалі, вона включала в себе інші науки, і поділялась на такі розділи:

1. Раціональна філософія - логіка - наука про правильне мислення, яка вчила керувати діями розуму.

2. Моральна філософія - наука про правильні вчинки, яка поділялась на монастику, тобто етику - науку про управління діями окремої людини, економіку - науку про управління державою.

3. Натуральну філософію - науку про природу речей, що поділялась на фізику - науку про якісну природу матеріальних речей, математику - науку про кількісну природу матеріальних речей та метафізику - науку про нематеріальні речі.

До XVIII століття європейські університети мали тільки три факультети та спеціальності, і, для того, щоб отримати диплом доктора теології, права чи медицини, потрібно було спочатку отримати диплом доктора філософії. З того часу кількість спеціальностей, які отримують випускники вищих навчальних закладів значно зросла, від філософії відокремились ряд наук, проте чільне місце в системі теологічної підготовки у вищій і особливо університетській освіті зберігається за філософією.

Сьогодні філософія, як навчальна дисципліна, покликана прищепити учневі:

а) здатність до проблематизації - вміння ставити питання, розглядати парадокси, альтернативи, протиріччя;

б) здатність давати визначення - переходити від семантичного до концептуального аналізу понять;

в) здатність формулювати, впорядковувати, послідовно продумувати свої думки.

Виконання філософією цих завдань витікає із методологічної функції філософії, яка полягає в тому, що вона не дає готових відповідей на запитання, які стоять перед людиною чи окремими науками, а дає зразки форм, способів, прийомів мислення, що дозволяють самостійно розв'язати ці питання.

Виходячи із значення, яке відіграє філософія як наука в житті та діяльності людини можна виділити, поруч із методологічною, такі її функції:

а) світоглядну - філософія дозволяє людині осмислити проблеми сенсу людського життя: чому і для чого живе людина? Яке її місце та призначення в світі? і т.п.

б) аксіологічну - філософія дозволяє людині осмислити природу та значення власних життєвих цінностей.

Питання для самоперевірки:

1. Де, коли, чому і як виникає філософія?
2. Простежте зміну змісту поняття «філософія» протягом історії.
3. Дайте логічне обґрунтування вислову Л. Шестова «Завдання філософії не в тому, щоб заспокоювати людей, а в тому, щоб бентежити їх»

Виконані завдання відправте мені на електронну пошту anastasiamegei@ukr.net. У темі листа вказати ПІБ та номер групи.